

Opptaksutvalget KD
opptaksutvalget@kd.dep.no

Innspill til Opptaksutvalget

NTNU takker for invitasjonen til å komme med innspill til forslagene fra Opptaksutvalget. Grunnlag for NTNUs svar er spørsmålsstillinger i grunnlagsnotatet fra Opptaksutvalget knyttet til temaene; kvalifisering, rangering og organisering.

1. Kvalifisering

1. Er det noen av dagens alternative måter å oppnå GSK på, som bør endres eller fases ut?

NTNU støtter Opptaksutvalgets vurdering om at ordningen med GSK fungerer godt, og at vitnemål fra videregående skole fortsatt bør være det formelle grunnlaget for opptak for de fleste som skal inn i høyere utdanning. Det bør også i fremtiden være mulig å oppnå GSK på alternative måter for søkere som har tatt andre valg enn ordinært videregående skoleløp, og som har behov for utdanning senere i livet.

2. Hva mener dere om å innføre en standardisert kvalifiserende prøve som et supplement eller en erstatning for søkere som ikke har GSK fra videregående opplæring?

NTNU ser ulempene med skjønnsmessige vurderinger knyttet til realkompetansevurdering. En standardisert kvalifiserende prøve (a la behørighetsprøvet i Sverige) kan være en alternativ måte for søkere uten GSK til å kvalifisere seg for høyere utdanning, såfremt det også knyttes en nasjonal finansiering til ev eventuell innføring av en slik ordning. NTNU er likevel skeptisk til omfattende bruk av opptaksprøver da det vil kreve store ressurser for å oppnå nødvendig kvalitet i vurderinger og utvelgelser. Det er viktig med forutsigbarhet og transparens i opptaksordningene og nødvendig at rangeringen av søkerne har høy legitimitet blant søkere og ellers i samfunnet.

3. Kan spesielle opptakskrav erstattes av en form for forberedende år, tilsvarende basårordningen i Sverige?

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim	E-post: postmottak@ntnu.no	Gunnerus gate 1, 4. og 5. etasje	+47 73 59 50 00	Ida Birgitte Ranæs
	http://www.ntnu.no		Telefaks +47	Tlf: +47 73 59 02 58

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandlende enhet ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

Basårordningen i Sverige er i hovedsak rettet inn mot tekniske eller naturvitenskapelige studier og emnene som inngår i basåret er rettet mot disse områdene. NTNU ser problematikken med at emnevalgene elever gjør i videregående skole får betydning for senere muligheter til å ta høyere utdanning.

Spesielle opptakskrav skal sikre at studentene har gode nok faglige forutsetninger for å gjennomføre et studium, og hvis GSK alene i stadig flere tilfeller vurderes som utilstrekkelig, kan det være grunn til å se på om kompetanse elevene har etter videregående skole ivaretar overgangen til høyere utdanning godt nok. Lied-utvalget peker også på dette: «Tilbudene i videregående opplæring må innrettes mot de kravene til kompetanser som stilles i høyere utdanning». (NOU2019: 25, s. 77)

NTNU er usikre på om en ordning tilsvarende «basåret» i Sverige eller et kortere forkurs vil være et godt alternativ for søkere til å kvalifisere seg etter videregående. Vi er skeptiske til tanken om at UH-institusjonene skal tilby utdanning et slikt forkurs som del av et gradsstudium. Søkerne vil mangle utdanning på videregående skoles nivå, og det finnes i dag verken kapasitet eller finansieringsordninger som legger til rette for å tilby utdanning som ikke gir uttelling i studiepoeng.

En ordning med forkurs for ingeniør- og sivilingeniørutdanning finnes allerede, og det er litt uklart om utvalget tenker bredere enn kvalifisering til realfags- og teknologistudier, som den svenske basårordninga stort sett dekker.

Ordningen med opptak på grunnlag av Forkurs for 3-årig ingeniørutdanning og integrert masterstudium fungerer godt for ingeniør- og sivilingeniørutdanningene ved NTNU.

NTNU foreslår at regelverket for «Forkurs for 3-årig ingeniørutdanning og integrert masterstudium i teknologiske fag endres slik at dette studiet også kvalifiserer for opptak til realfags- og naturvitenskapelige studier.

4 Har bruken av spesielle opptakskrav i UH konsekvenser for videregående opplæring?

Utvalget peker på at 38 prosent av studiene i Samordna opptak har spesielle opptakskrav i for eksempel bestemte fagkombinasjoner, minimumskarakterer, eller opptaksprøver. En effekt av det er at elevene må velge fagsammensetning av programfag tidlige for å sikre at de vil kvalifisere til studier med spesielle opptakskrav uten å bli forsinket. For studier som har spesielle opptakskrav er det fastsatt fordi kompetansen i de fleste tilfeller kreves for at studenten skal ha et godt grunnlag for å kunne gjennomføre studiet.

5. Er det viktig å beholde realkompetansevurdering som en vei inn i UH?

NTNU mener at det ut fra et samfunnsperspektiv er viktig at det finnes alternative opptaksveier for motiverte søkere uten GSK. Realkompetansevurdering dekker dette behovet i dag.

Til tross for at det er ressurskrevende og vanskelige vurderinger, er prinsippet om at også uformell og ikke-formell læring bør vurderes, etter vårt syn viktig. Her ønsker vi også å påpeke at ordninger med godkjenning av realkompetanse er godt innarbeidet i det europeiske utdanningssystemet. Det vil derfor være uheldig om denne muligheten fjernes i det norske regelverket.

Realkompetansesøkere utgjør en liten andel søkere ved opptak til grunnutdanninger ved NTNU, 1.5 prosent, av årets søkertall.

2. Rangering

6. Bør hensynet til å få inn unge søkere veie tyngre enn i dag, og hensynet til å gi søkere en mulighet til å forbedre rangeringsposisjonen sin vektens tilsvarende lavere?

NTNU mener at dagens system med en kvote for søkere med førstegangsvitnemål og en ordinær kvote bør beholdes. Det har stor betydning for søkeratferden, spesielt for de som søker til studier med høy konkurranse. Kvoten for førstegangsvitnemål er en mekanisme som sikrer at unge søkere får muligheten til å komme inn på studier rett etter videregående skole.

Det bør vurderes fordelingen mellom kvoten skal ligge fast, eller om det skal være mulig å endre størrelsen på kvotene innenfor et intervall, f.eks 30-70%, og at lærestedet selv kan fastsette størrelsen ut ifra alderssammensetningen i søkermassen. Det må imidlertid ses i sammenheng med hvilke tilleggspoeng det skal være mulig å oppnå.

NTNU ønsker at tilleggspoeng for alder reduseres eller tas bort, og at tilleggspoeng for høyere utdanning økes.

Søkere bør fortsatt ha mulighet til å forbedre resultatene sine fra videregående skole til en viss grad, men det bør vurderes om dette skal begrenses noe i forhold til dagens system.

7. Bør utvelgelsen av studenter til populære studier skje på en annen måte enn å skille på desimaler på allerede høye poenggrenser, for eksempel ved opptaksprøver eller loddtrekning?

Rangering basert på karakterer bør fortsatt være hovedreglene for opptak til de fleste utdanninger, da en slik rangering framstår som transparent og rettferdig og har stor legitimitet i befolkningen. Det er etterprøvbart og lar seg måle, og det gir forutsigbarhet for søkere.

Et opptakssystem som legger opp til større grad av skjønnsmessige vurderinger i form av opptaksprøver vil være mer ressurskrevende både for vitenskapelige ansatte og administrasjonen. Stort omfang av opptaksprøver vil kunne bli ineffektivt og uoversiktlig for søkerne, fordi de vil måtte gjennomføre flere opptaksprøver.

Spesifikke opptaksprøver kan være gunstig i noen tilfeller, men intervjuer som ofte foreslås, gir høyst sannsynlig veldig subjektive vurderinger i den forstand at ulike intervjuere vil gjøre ulike vurderinger/rangeringer. Det er også sannsynlig at intervjuer vil favorisere søkere fra ressurssterke familier og rokke ved likebehandlingsprinsippet.

På kunstfaglige utdanninger vil det imidlertid være viktig å kunne ha muligheten til andre rangeringsordninger enn kun karakterer/konkurransespoeng.

Loddtrekning for å skille søkere over en viss poengsum vil kunne være en effektiv og lite ressurskrevende ordning. NTNU anbefaler likevel ikke loddtrekning for å skille mellom søkere med høye karakterer, da dette nok vil oppleves som tilfeldig og uforutsigbart for søkerne, og kan bidra til å svekke den høye legitimiteten til det eksisterende opptakssystemet.

8. Er noen av dagens tilleggspoeng et godt uttrykk for kompetanse som er nødvendig i studier eller i arbeidslivet?

På generelt grunnlag kan vi ikke se at tilleggspoeng for folkehøyskole, førstegangstjeneste eller fagskole gir kompetanse som er nødvendig i høyere utdanning.

Realfagspoeng og språkpoeng er derimot et godt uttrykk for kompetanse som vil være relevant for høyere utdanning, både generelt for alle studier og spesielt for videre studier innen realfag/teknologi og språkutdanninger.

Tilleggs poeng som det kan være verdt å videreføre er tilleggs poeng for avlagte studier (studiepoeng) da det ofte er et godt uttrykk for kompetanse som er til nytte i studier og arbeidsliv.

9. Bør ordningen med å gi alderspoeng, som rangerer eldre søkere foran yngre søkere, videreføres?

NTNU ser ingen gode argumenter for å videreføre alderspoeng, eller å gi andre fordeler til søkere kun basert på alder som kriterium. At søkere kan «vente» seg inn på studier virker ikke samfunnseffektivt. Dersom alderspoeng skal beholdes, bør det reduseres slik at det maksimalt kan gi fire poeng.

10. Hvilke andre mål enn å få inn de best kvalifiserte søkerne bør opptakssystemet ivareta?

NTNU mener at opptakssystemet til en viss grad må kunne ivareta andre hensyn enn bare å ta inn de best kvalifiserte søkere. Et viktig eksempel her er kjønnsbalansen. Studentmassen ved UH er tydelig kjønnsdelt, og det er viktig at regelverket også bidrar til å rette opp slike skjevheter. Hensynet til livslang læring er også viktig, og behovet for å sikre arbeidskraft over hele landet. Arbeidserfaring er også nyttig, og bør kanskje ha større betydning enn det har i dag.

11. Er bruk av spesielle kvoter, som for eksempel regionale kvoter eller kjønnskvote, bedre egnet enn tilleggs poeng for at bestemte søkergrupper skal få tilbud om studieplass?

Bruk av kvoter for spesielle søkergrupper kan være et bedre og mer treffsikkert virkemiddel for å sikre ønsket sammensetning av studentgrupper, enn bruk av tilleggs poeng

Det er en prioritert oppgave å oppnå bedre kjønnsbalanse innen studieprogrammene. NTNU har god erfaring med bruk av kjønns poeng innen teknologistudiene, og ønsker å kunne videreføre slike inntil vi har nådd målet om minst 40 prosent av det underrepresenterte kjønn. Kjønns poeng er et effektivt virkemiddel som det er ønskelig å beholde.

I denne sammenhengen kan kvoter for underrepresentert kjønn være et alternativ, men det kan oppleves som at kvoteordninger er en større utfordring med tanke på legitimitet til ordningen og anerkjennelsen av de studentene som tas opp gjennom den.

3. Organisering

12. Bør vi ha et felles regelverk for opptak til alle typer studier?

NTNU ser helt klart fordeler med at regelverket er felles for opptak til alle typer studier, i den forstand at vi har en felles forskrift, og at hovedprinsippene er like og gjenkjennbare for søkere. Det er imidlertid ikke realistisk at samme opptakskrav skal gjelde for alle studier, og det er behov for å beholde spesielle opptakskrav ut fra studiets egenart og krav til ferdigheter. Det er ønskelig at like studier, har tilnærmet like opptakskrav.

Det kan likevel være ønskelig at lærestedet selv i større grad kan fastsette spesielle opptakskrav enn det er i dag. Dette kan også gjelde i forhold til fastsettelse av størrelse på kvoter.

Det bør være spesifikke gode argumenter for å avvike fra et felles regelverk.

13. Er dagens felles regelverk til hinder for hvordan dere ønsker å gjennomføre opptak (spørsmål til universitet og høyskoler)?

Generelt opplever NTNU at dagens regelverk ikke er til hinder for hvordan vi ønsker å gjennomføre opptakene.

Det bør likevel vurderes om det kan gis større handlefrihet til lærestedene til å kunne fastsette krav ut over generell studiekompetanse der det synes formålstjenlig.

14. Hvem bør bestemme opptaksregler til grunnutdanninger? Hvor mye bør bestemmes nasjonalt og likt for like utdanninger, og hvor mye bør være opp til den enkelte institusjon?

NTNU ser fordelene med et tydelig felles regelverk av flere grunner; det gir forutsigbarhet og legitimitet blant søkerne, og det er viktig for at institusjoner kan saksbehandle for hverandre. En viss grad av standardisering er viktig for effektiv saksbehandling og ikke minst for en transparent saksbehandling. NTNU ønsker at felles forskrift for opptak til grunnutdanninger fortsatt skal fastsettes av Kunnskapsdepartementet.

Det bør i tillegg være rom for at lærestedet selv kan fastsette spesielle opptakskrav, og eventuelt også muligheter til å arrangere kompenserende sommerkurs der det er relevant.

15. Hva er viktigst: å ha et effektivt opptakssystem eller å ha muligheten for å ta hensyn til andre kriterier enn karakterer, for eksempel motivasjon eller egnethet?

Generelt sett er det svært viktig å ha et mest mulig effektivt og lite ressurskrevende opptakssystem. På en annen side vil det kunne være viktig å ha muligheten til opptaksprøver på enkelte studieprogram, selv om opptaksprøvene krever et stort apparat både faglig og administrativt.

Motivasjon og egnethet er krevende å vurdere. Opptak på slike kriterier vil kreve mye arbeid, både av søker og institusjon, uten at det er sannsynliggjort at det er mulig å skille søkerne basert på slike forhold. Det er stor fare for at rangering av søkere på denne måten i realiteten vil avhenge strekt av hvem som gjør vurderingene, og at rangeringen vil knyttes til personlighetstrekk som ikke er relatert til sann motivasjon og egnethet.

16. Har dere alternative forslag til tidslinje for opptaket/studiestart?

NTNUs hovedinntrykk er at dagens tidslinje fungerer bra og er godt innarbeidet blant søkere og i befolkningen ellers.

Det kunne være ønskelig av søkere fikk svar på opptaket tidligere, slik at søkere hadde bedre tid til å forberede seg til studiestart.

I en ideell verden skulle svar på opptak gjerne vært sendt ut tidligere og behovet for arbeid om sommeren være mindre, men det er vanskelig å se for seg hvordan det skal være mulig med dagens organsering av skoleåret i videregående skole, med mindre avsluttende eksamen i videregående skole gjennomføres tidligere.

Med hilsen

Annikken Løe

Avdelingsleder

I samsvar med fullmakt er dette dokumentet godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur